

He Ture hei whakaroanga atu i te Ture o te 1871 e ahei ai te tono he whakawa ki te taha ki te Karauna. [CROWN REDRESS EXTENSION.] [NA MATARA.]

Whakawhaitikanga.

Whakaingoatanga.

Matua Korero.

- Ingoa Poto.
- Ki te Heperimi Kooti ano te whakawa tuatahi.
- Ma te Kooti huihuinga o nga Tiati e whakatuturu.
- Nga utu o te whakawakanga.
- Kia pera me nga ritenga o te Huperimi Kooti me te Kooti huihuinga o nga Tiati nga whakahaerenga.
- Eahei te tuku atu te Petihana e tetahi Maori mona mo ona hoa katoa ranei e whai tikanga ana.
- Me tuku atu ki te Kawana te Petihana.
- E kore e haere tonu te whakawakanga, kia marama ra ano nga utu mo to whakawakanga ki te Karauna.
- Ma te Tino Roia o te Koroni e whakahaere i te taha ki te Kuini ina marama nga utu.
- Ma te Kawana e whakatu i nga ateha me te kaiwhakamaori mo runga i te whakawa.
- Nga utu mo nga Ateha me te kaiwhakamaori ma te Tiati e whakaatu.
- Kaua e whakaaro te Kooti ki nga whakapakehatanga o nga pukapuka kua oti o naianei.
- Ko nga kape perehi o nga tino pukapuka me whakaae kia korerotia ki te kore nga tino pukapuka.
- Ko nga tikanga tukunga iho penei ka korerotia me whakataua i runga i nga tikanga Maori.
- Kaua e waiho i te roa o te takotoranga mana e arai.
- Ma te Huri e ata whiriwhiri i te mea tika.
- Ma te Huri e ata whakarite i nga utu tika mo ia mea.
- Ma te Tiati e whakaatu i te tino utu tika mo te Huri.
- Te whakataunga o te Kooti me haere i runga i te tika, me te te hinengaro pai.
- Ko te whakataunga kaua e whakamana kia whakaaroa ra ano e te Runanga Nui.
- Te takiwa e whai mana ai te Ture nei.

Apititanga.

He Pire E Whakahuatia Ana

HE TURE hei whakaroanga atu i te mahinga o "Te Whakaingoatanga. Ture, 1871 e ahei ai te tono he whakawa ki te taha ki te Karauna," a kia ahei ai etahi whai tikanga ki runga i etahi Whenua Maori Kia tonoa he whakawakanga ki te taha kite Karauna, kia whakarongona kia whakataua ki roto i te Huperimi Kooti o Niu Tirani.

Matua Korero. Notemea i roto i te tekiona iwa o te "Te Ture 1871 e ahei ai te tono he whakawa ki te taha Karauna," e ki ana ekore e ahei te tangata i runga i tera Ki te tono ki te whakahaere i tetahi whakawa ki te taha ki te Kuini i runga i nga ritenga hokohoko whenua o nga whenua watea me era atu whenua o te Karauna: A notemea kahore he huarahi i naianei i te koroni e taea ai te whakawa hei kimi i te tika i te he ranei o nga kereme e whakahuatia ana i raro ake nei: A notemea i mua atu i te whaimanatanga o te Ture whakariterite tikanga mo Niu Tirani (15 me 16 Vict., c. 72) e te Paremete Nui o Ingariangi o Airana na kua oti noa atu nga pukapuka whakaaetanga hoko whenua i te iwi Maori o te koroni, e nga tangata kua ata whakarite e te Niu Tirani Kapane kia whai mana pera aua tangata, a e whakahuatia ana taua Kapane e taua Ture whakariterite tikanga mo Niu Tirani, a ko aua pukapuka Whakaaetanga hoko me nga whakapakehatanga o aua pukapuka e mau ana ano ki runga i aua pukapuka, a e whakaaturina mai ana i roto i te Apititanga ki taua Ture: A notemea ano hoki i runga i etahi Ture o te Paremete Nui o Ingariangi i riro aua ritenga o te Niu Tirani Kapane mo aua whenua ia te Kuini: A notemea e kiia ana ko aua kupu whakaari me nga whakaaetanga o taua Niu Tirani Kapane e mau ana te tuhituhi ki roto i nga pukapuka whakaaetanga kahore ano kia tino whakaotia noatia; waihoki e kiia ana he whenua ano tera kei Arapaoa kahore i murua noatia te mana Maori i runga, a kahore i uru, a kahore i whakaaroa tera e uru ki roto i aua pukapuka whakaaetanga, na kua riro te tango kua hokona i runga i te ingoa o te Kuini ano kei roto tera i aua pukapuka whakaaetanga: A notemea e hiahariatia ana ko nga tikanga o nga tangata Maori i uru atu na ki roto i aua whakaaetanga me era atu ranei o ratou e whai tikanga ana ki reira i runga i te ture Maori me ata whakarongona to ratou tono me whakatau e tetahi Kooti whai mana i te koroni, Kia mahia tikatia ai Kia Kitea ai te tika:

NA TENEI KA HANGA e te Runanga Nui o Niu Tirani kua huihui mai nei ki roto ki te Paremete i runga hoki i

te mana o taua Runanga nga ritenga kua tuhia Ki raro nei:—

- Ingoa Poto. Ko te Ingoa Poto mo tenei Ture ko "Te Ture 1876 whakaroanga atu o te Ture o te 1871, e ahei ai te tono he whakawakanga Ki te taha Ki te Karauna."
- Ki te Heperimi Kooti ano te whakawa tuatahi. Kia whai mana te Huperimi Kooti o Niu Tirani ki te whakawa mo runga i nga mea e whakahuatia ki roto i tenei, a mana e hanga e whakahua i nga ota i nga whakataunga kia rite ki nga whakaaturanga mai i roto i tenei.
- Ma te Kooti huihuinga o nga Tiati e Whakatuturu. Ma te Kooti huihuinga o nga Tiati o Niu Tirani te whakawakanga, mana nei e whakarereke e Whakau e whakanoa ranei i te whakahaeinga i te whakataunga o taua Huperimi Kooti e whakahaea ana i raro i te mana o tenei Ture.
- Nga utu o te whakawakanga. Kei taua Huperimi Kooti, kei taua Kooti huihuinga o nga Tiati hoki te tikanga mo nga utu o te whakawa o te whakataunga o aua Kooti ina oti te whakataunga o te Huperimi Kooti, i te tuatahi a Ka tukua ki te Kooti huihuinga o nga Tiati i raro i te mana o tenei Ture.
- Kia pera me nga ritenga o te Huperimi Kooti me te Kooti huihuinga o nga Tiati nga whakahaeinga. Ko nga whakahaeinga o enei whakawa kia pera me nga tikanga e mahia ana ki roto i te Huperimi Keoti, me te Kooti huihuinga o nga Tiati a ko nga ritenga kua whakatakotoria e te Runanga Nui o Niu Tirani hei ture mo te whakahaeinga i nga whakawakanga i roto i taua Huperimi Kooti me te Kooti huihuinga o nga Tiati kia pera hoki nga tikanga o nga whakawa e whakahaea ana i raro i te mana o tenei Ture.
- E ahei te tuku atu te Petihana e tetahi Maori mona mo ona hoa katoa ranei e whai tikanga ana. Ma tetahi Maori koia ano tetahi o nga tangata e uru ana ki roto i aua pukapuka whakaaetanga a e mau nei ki roto ki taua Apititanga, e whakahuatia nei, ki tetahi atu tangata Maori ranei e whai tikanga tukunga iho ki aia e tetahi tangata Maori kua mate, a i whai take ano a ia mo runga i aua whakaaetanga ka tika mana (i runga i nga ritenga e mau i raro nei) e tuku atu ki te tari o te Tino Roia o te Koroni tetahi petihana he mea tuhituhi mo nga tangata Maori katoa e uru ana e whai tikanga ana ranei ki roto i aua pukapuka whakaaetanga, a ma taua petihana e whakaatu e ata whakamarama atu nga tikanga katoa e whai take ai ratou aua tangata Maori ki raro i aua whakaaetanga; a ma taua petihana hoki e whakaatu mai i te take o to ratou whakahe (mehemea he he) me te peheatanga o nga mea o nga kupu whakaari o taua Niu Tirani Kapane kahore nei i oti te mahi (a mehemea he whenua) ko ehea whenua me ona mea i runga kahore nei i mutu te mana Maori ki runga, haunga ia nga whenua me ona mea i runga, e noho ana ki roto, e tika ana ranei kia uru ki roto i aua whakaaetanga, kua riro nei te tango i Arapaoa, Kua hokona atu kua tukuna ranei i runga i te ingoa o to Kuini, ano kei raro era i aua tikanga i aua whakaaetanga, hei mate mo te kai-petihana me nga tangata katoa e rite ana ki aia te whai tikanga ana ki runga; na me whakaatu mai i roto i nga rarangi whakamutunga, o taua petihana nga mea e tonoa ana kia tukua mai i runga i taua petihana.
- Ko taua petihana ina tae atu ki te Tino Roia o te koroni me Me tuku atu ki te Kawana te Petihana. tuku atu ki te Kawana, heoi kei ai a ake ano te whakaaro ki te tuhituhi ki runga i taua petihana tetahi tuhituhinga o tona whakaaetanga me tona pai, tona korenga ranei e pai, kia hoatu ki roto i te Huperini Kooti, na ki te tuhituhia e taua Kawana tona whakaaetanga ki taua petihana kia hoatu, ko reira ahei ai te hoatu ki roto i tetahi tari o te Huperimi Kooti i Niu Tirani.
- E Kore e haere tonu te whakawa mo runga i taua petihana, ki E kore o haere tonu te whakawakanga, kia marama ra ano nga utu mo te whakawakanga ki te Karauna. te kore e matua whakaae te Tiati o te Huperimi Kooti kei te takoto marama nga utu hei utunga atu ki te taha ki te Kuini, mo runga i taua petihana, mo nga whakawakanga o muri mai ano hoki mo runga i taua petihana.
- Ina kitea kei te takoto marama nga utu mo te whakawakanga Ma te tino Roia o te Koroni e whakahae i te taha ki te Kuini ina marama nga utu. ma te Tino Roia o te Karauna e whakahae i te taha ki te Kuini i roto i te whakawakanga mo runga i taua petihana, i roto i te takiwa e whakaatu mai ai e tetahi Tiati o te Huperimi Kooti hei whakahaeinga mo te whakawa, ma taua Roia o te Karauna e whakaae e whakahe ranei ki taua petihana, me nga whakahaeinga katoa o muri iho mo runga i taua petihana me pera me te mea e tau totohe ana tetahi ki tetahi, e timata ana, e whakawa ana ki roto i te Huperimi Kooti.
- I runga i te whakawa mo runga i taua petihana e whakawakia Ma te Kawana e whakatu i nga ateha me te kaiwhakamaori mo runga i te whakawa. ana ki te aroaro o te Tiati o te Huperimi Kooti me te huri tekau-marua nei nga tangata, pera me nga whakahaeinga whakawa e mahia nei e te huri i roto i te Huperimi Kooti, tera e whai mana a te Kawana i roto i tona Runanga i runga i te tono tuhituhi o te Tiati mana nei e whakawa, ki te whakatu ki raro i tona ringa me te hiiri o te Koroni, kia rua kia maha atu ranei nga ateha me tetahi kaiwhakamaori, ko aua ateha, hei Maori: Na me matua oati ki roto i te Kooti tuwhera e te Tiati aua Ateha me taua kaiwhakamaori ka timata ai to ratou mahi, ko aua ateha ka tika ka pono to raua to ratou ranei awhina i taua Tiati i roto i te mahinga o taua whakawa i nga mea i nga mahi katoa e tono ai ia kia raua, kia ratou ranei, kia awhina i aia, a kia tika kia pono te whakapakeha o taua kaiwhakamaori i nga korero o te Tiati o nga roia o nga kaiwhaki me nga korero o nga tangata katoa e whai tikanga ana ki runga i taua whakawa, me whakamaori hoki nga korero Pakeha ina hiahiatia: Otira

heoi ano te mahi mo nga Ateha hei awhia kau i te Tiat i runga i taua whakahaerenga whakawa, otira ki te kore taua Tiat e whakaae ki nga korero o aua Ateha kei aia ano te whakaaro, me te mana: Ko aua Ateha ia, me taua Kaiwhakamaori me whiriwhiri mai i tetahi hapu i etahi hapu ranei i tatahi takiwa, i etahi takiwa ranei o te Koroni kahore nei e puta atu aua kia ratou etahi tikanga i roto i taua petihana.

- Nga utu mo nga Ateha me te kaiwhakamaori ma te Tiat e whakaatu. Ka tika kia tango utu nga Ateha me te Kaiwhakamaori mo to ratou haerenga mai, hei oranga hoki mo ratou hei whakea i to ratou mahi, ma taua Tiat e whakarite i te utu e tika ana ma ratou, me tuhituhia e ia nga utu e tika ana, na ko nga moni hei utu mo ratou me tango mai i roto i nga moni e pau ana mo te whakawakanga e riro atu ana i te hunga kua whakataua na ki aia te tika.
- Kaua e whakaaro te Kooti ki nga whakapakehatanga o nga pukapuka kua oti o naianei. Ina whakawakia tetahi o nga mea e whakahuatia ana, e puta mai ana i roto o taua petihana ka whai mana taua Huperimi Kooti ki te whakarongo ki te whakamaramatanga mai i te whakapakehatanga pono o nga kupu Maori i roto i aua pukapuka whakaaetanga, me aha nga whakapakehatanga e mau ana ki runga i aua pukapuka inaianei, a ma taua Huperimi Kooti e whakamana i taua whakapakehatanga pono o aua kupu reo Maori i roto i aua pukapuka whakaaetanga.
- Ko nga kape perehi o nga tino pukapuka me whakaae kia korerotia ki to kore nga tino pukapuka. Kia kore ai e maumau moni, kei tatari noa hoki kia kitea te tika o nga pukapuka, ka whai mana te Tiat o te Huperimi Kooti i te mea kahore ano i timata te whakawa i tetahi o nga take o roto i taua petihana, me tuhituhu e ia ki tona ringaringa me ki ia ko nga pukapuka katoa e ahu ana ki runga i taua tautohetohe a kua taia i runga i te mana o te Kawanatanga o te koroni ranei ki roto i tetahi Puru Pukapuka o te Paremete o tetahi pukapuka pera ranei, ka whakaaetia kia korerotia mo runga i taua whakawakanga, me aha te mahue noa atu ai nga tino pukapuka: Engari ia ki te whakaaro taua Tiat e pohehe ana mo runga i aua pukupuka na, ka wahi mana a ia kia kapea ki waho o te whakawa aua pukapuka, kaua e korerotia.
- Ko nga tikanga tukunga iho penei ka korerotia me whakataua i runga i nga tikanga Maori. Penei i roto i taua whakawakanga ka puta ake he korero mo te tukunga iho o tetahi tangata Maori, etahi tu Maori ranei mo runga i te hea i te tikanga ranei o tetahi Maori kua mate etahi tu Maori ranei e kore e mea kia pera te whakahaerenga o taua Huperimi Kooti me te mea he tukunga iho no te Pakeha, otira me haere i runga ano i nga ritenga Maori te kimi, a me whakataua ki runga i aua tikanga.
- Kaua e waiho i te roa o te takotoranga mana e arai. I na whakataua tetahi korero ahakoa i runga i te ture, i te tika ranei e puta ake ana i roto a taua petihana, meaha te roa o te takotoranga, e kore e waiho i tena hei take arai ki te kai petihana, kia ratou ranei i tono nei i aia ki te mahi mo ratou.
- Ma te Huri e ata whiriwhiri i te mea tika. Ka tae atu ki te whakawakanga o aua mea e tonoa nei, me ata kimi ka whakatau takitahitia e te huri (ara e te runanga tekau marua) te peheheatanga o nga kupu whakaari, me nga mea e korerotia i roto i aua pukapuka, whakaaetanga ranei, kahore nei ano i whakamana e taua Niu Tirani Kapane, e te Kuini ranei, nana nei i hoko ki taua Kapane, me rapu hoki te huri kia kitea i roto i to ratou whakataunga nga whenua kahore ano i whakakorea te mana Maori i runga (me whakahua i a whenua, ia whenua) kua tangohia i Arapaoa o Niu Tiren, kua hokona atu ranei, ka waiho hei mate mo te kai petihana me era atu tangata katoa e whai ritenga pera ana me tona, i hokona i runga i te ingoa o te Kuini, i whakahaerea i raro i nga tikanga o aua ritenga e rua o nga whakaaetanga ranei: Otira mo te mea kua whakahuatia i muri nei e rapu ai te huri i roto i te whakawa, me tau anake ki runga i nga whenua o Arapaoa ki te whenua tupu o te kai petihana me ona hoa Maori ki runga i te tikanga tukunga iho ranei, ki tetahi huarahi ke atu ranei.
- Ma te Huri e ata whakarite i nga utu tika mo ia mea. I runga i te whakawakanga kua whakahuatia i runga ake nei ma te huri e apiti atu ki ia whakataunga a ratou mo ia mea, mehemea ka kitea e ratou i nga kupu whakaari, i nga ritenga kahore ano i whakamana o te taha ki taua Niu Tirani Kapaue o te Kuini ranei kua riro he atu ranei etahi whenua i runga i aua pukapuka o aua whakaaetanga me whakatau mai e te huri nga utu tika ki to ratou whakaaro e utu ai te Kuini mo ia mea mo ia mea Otira ka whakariterite te huri i nga utu e tika ana kia utua e te Kuini, me tonoa ratou, kia kaua e titiro ki te nukuhang ake o nga utu o te whenua na te whakanohonoho tangata ki runga i te whenua na te nui haere o te koroni tera, engari ma te huri e whakaatu i nga utu i puta atu ki taua Niu Tirani Kapane, ki te Kuini ranei, mo runga i te korenga e whakamana e ratou aua kupu whakaari, e mau nei i roto i aua pukapuka whakaaetanga, mo te tangohanga hoki, mo te hokonga ranei o nga whenua kahore nei i uru, i kia ranei kia kaua e uru ki roto i aua pukapuka whakaaetanga, ka tika hoki ma te huri e whakaaro, ki te whakaae i etahi utu tika mo te takiwa kua pahure i takoto tikanga kore ai aua whenua o te timatanga mai ra ano o aua kupu whakaari, kahore nei i whakamana noatia, e ahei ano hoki taua huri te whakaae i etahi utu e tika ana mo te takiwa roa i whai tikanga ai te Kuini, i te tangohanga me te hokonga i nga whenua, kahore nei i uru i kia ranei kia uru ki roto i aua pukapuka whakaaetanga.
- Ma te Tiat e tuhituhu ki tona ringa i muri tonu iho i te Ma te Tiat e whakaatu i te tino utu tika mo te Huri.

whakawakanga tetahi ota tono i nga utu moho ke mo te huri (tekau-ma-rua mehemea ia he pera) na ko aua uta motu ke, ka utua tonutia, ka taee te tono i roto o nga moni ritunga mo te taha he puta i te whakawhakanga.

- Ma te Huperimi Kooti i roto i tetahi ra e whakaritea ana mo Te whakataunga o te Kooti me haere i runga i te tika, me te hinengaro pai. taua mea, e ata hurihuri e whakaaro i te whakataunga o te huri i roto i taua mea i whakawakia ra, hei reira ka hanga, ka korero, ka whakatau i taua whakataunga ra kia rite ki te tika o te hinengaro, kaua e whakaaro ki tetahi tikanga ke atu, i runga i taua whakataunga ma te Huperimi Kooti e tono kia ata kimihia, kia kitea ai, kia moihiotia ai nga tangata e whai tikanga ana i roto i taua whakataunga, kia moihiotia ai te wehewehenga ki ia tangata e whai painga ana ki roto i taua whakataunga; kia mutu te rapunga, ma taua Huperimi Kooti e whakaae, e whakatikatika ranei nga wehewehenga, mehemea e tika ana aua whakatikatika; na ko aua kimihanga ina whakaaetia, mehemea ka whakaaetia ranei ina whakatikatikaia, me tuhituhi ki roto i nga pukapuka o te Huperimi Kooti, ka waiho tenei kia uru ki roto i nga mahinga mo runga i taua petihana.
- E kore e whai mana te Kawana ki te whakarongo atu ki te Ko te whakataunga kaua e whakamana kia whakaaroa ra ano e te Runanga Nui. hoatu ranei, ki te whakaae ranei, mo runga i taua whakataunga kua whakahuatia ra, kia mutu ra ano te noho huihui o te Runanga Nui o Niu Tirani ara o te Runanga e noho huihui ai i muri tata iho o te whakataunga o taua Huperimi Kooti, ki te tonoa ranei he whakawakanga ki te Kooti huihuinga o nga Tiatyi, waihoki me tera kia mutu ra ano te noho huihui o te Runanga Nui o Niu Tirani, i noho ai i muri tata ake i te whakataunga o taua Kooti.
- Me timata te whai mana o tenei Ture i te ra, a i muri iho o te Te takiwa e whai mana ai te Turei nei. ra e whakaae ai te Kawana ki taua Ture i runga i te mana i tukua mai e te Kuini ki aia, a me whai mana tonu tae noa ki te torutekau-matahi o nga ra o Tihema, kotahi mano e waru rau e whitutekau ma waru, kaua e nuku atu i tera.

Apititanga. Apititanga.

I.

TE PUKAPUKA whakaaetanga he reo Maori.

II.

TE WHAKAPAKEHATANGA e mau ana te tuhituhinga ki tera kua whakahuatia i runga ake na.

III.

TE PUKAPUKA whakaatanga he reo Maori.

IV.

TE WHAKAPAKEHATANGA e mau ana te tuhituhinga ki tera kua whakahuatia i runga ake na.